

Kehityksellinen kielihäiriö kouluiässä

Kehityksellinen kielihäiriö kouluiässä

Kehityksellisessä kielihäiriössä lapsen kielen kehitys viivästyy tai etenee poikkeavasti muuhun kehitykseen nähden. Osalla lapsista kielihäiriö alkaa häiritä arkea näkyvämmiin vasta kouluiässä, kun kielellisiä taitoja vaaditaan yhä enemmän. Kouluiässä saattaa ilmetä kielihäiriön vuoksi myös motorisia haasteita, tarkkaavuuden ja keskittymisen vaikeuksia sekä puutteita sosiaalisissa taidoissa ja oman toiminnan ohjauksessa. Myös aistitiedon käsittelyn poikkeavuudet ovat tavallisia.

Kommunikointi

Kouluikään mennessä lapsen puhe yleensä selkiytyy ja jokapäiväisen kielen hallinta kehittyy. Lapsen voi kuitenkin olla vaikea ymmärtää pitkiä lauseita ja monimutkaisia ohjeita sekä kuultuina että luettuina. Lapsella voi olla vaikeuksia uusien sanojen oppimisessa, asioiden nimeämisessä ja tilanteeseen sopivien sanojen löytämisessä. Tämä voi vaikeuttaa keskusteluja esimerkiksi ikätovereiden kanssa.

Näin huomioit

Lapsi hyötyy rauhallisesta ja selkeästä puheesta. Käytä täsmällisiä ilmaisuja, mutta älä aliarvioi lasta. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot, kuten kuvat, piirtäminen ja tukiviittomat, havainnollistavat puhetta ja helpottavat ymmärtämistä.

Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot

Kielelliset vaikeudet voivat haitata sosiaalisten taitojen sekä tunteiden ilmaisun ja käsittelyn kehittymistä. Lapsi voi turhautua ja kuormittua, kun hän ei tule ymmärretyksi eikä pysty ilmaisemaan itseään. Tunteiden ilmaiseminen, tunnistaminen ja nimeäminen voi olla vaikeaa. Se voi vaikeuttaa kykyä säädellä omia tunteita ja haitata kaverisuhteissa toimimista.

Näin huomioit

Lapsi tarvitsee turhautumisen ja pettymysten vastapainoksi paljon hyviä yhdessäolon hetkiä, onnistumisia ja kuulluksi tulemisen kokemuksia. Haasteilta ei voi aina välttyä, mutta yhdessä ratkaistut ongelmat auttavat lasta eteenpäin.

Lapsen tunteiden säätelyn kehittymistä voi tukea nimeämällä tunteita arjen tilanteissa esimerkiksi tunnekortteja apuna käyttäen. Riitojen selvittelyssä ja tapahtumien läpikäynnissä on hyvä käyttää jotakin visuaalista tukea, kuten piirtämistä, havainnollistamaan tilannetta. Aikuinen voi auttaa lasta alkuun kaverisuhteissa, esimerkiksi sopimalla tapaamisajoista ja keksimällä yhteistä tekemistä.

Oppiminen

Kouluiässä kielelliset vaikeudet näkyvät usein oppimisvaikeuksina, joista tavallisimpia ovat lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet sekä vieraiden kielten ja matematiikan oppimisvaikeudet. Lukemisen ongelmat vaikeuttavat tiedonhakua ja lukemalla oppimista. Matematiikassa erityisesti ajan hahmottaminen ja sanalliset tehtävät voivat tuottaa vaikeuksia.

Näin huomioit

Oppimisvaikeuksien tukemisessa kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää. Oppimista ja koulunkäyntiä voidaan helpottaa käyttämällä monenlaisia oppimistapoja. Niitä ovat esimerkiksi kuunteleminen, lukeminen, kirjoittaminen ja liikemuistin avulla oppiminen. Oppimista tuetaan hyödyntäen lapsen mielenkiinnon kohteita ja vahvuuksia.

Opetuksessa voidaan hyödyntää erilaisia opetusjärjestelyjä. Niitä ovat esimerkiksi pienryhmätyöskentely, lisäaika kokeissa tai suullinen koe kirjallisen kokeen sijasta sekä erilaiset oppimisen apuvälineet kuten lukiviivaimet ja -kalvot. Oppimisympäristöä voidaan muokata tarpeen mukaan huomioimalla istumajärjestys tai tilan valaistus ja melutaso.

Kielihäiriön kuntoutuksessa koulun ja kodin tukitoimet ovat ensisijaisia.

Motoriset taidot

Suurella osalla kielihäiriöisistä lapsista on motorisia vaikeuksia. Arjessa haasteet voivat näkyä vaikeuksina päivittäisissä toiminnoissa, kuten pukemisessa tai ruokailussa sekä leikeissä ja liikkumisessa. Haasteita voi olla esimerkiksi kirjoittamisessa tai muussa kynänkäytössä. Lisäksi lapsella voi olla kömpelyyttä erilaisissa liikunnallisissa taidoissa.

Näin huomioit

Arkisissa toimissa lapsi saa päivittäin mahdollisuuksia harjoitella ja vahvistaa motorisia taitoja. Ota lapsi mukaan arjen askareisiin, kuten tiskikoneen täyttämiseen ja pöydän kattamiseen.

Yhdessä perheen kanssa pelattavat pelit ja leikit ovat mukavaa yhdessä tekemistä, joissa myös motoriset taidot vahvistuvat. Kannusta ja rohkaise lasta liikkumaan ja löytämään hänelle mieleinen liikuntaharrastus. Kehu yrittämisestä ja pienistäkin onnistumisista.

Aistikäsittely

Kielihäiriöön voi liittyä myös aistikäsittelyn poikkeavuuksia, kuten aistiyli- tai -aliherkkyksiä tai aistihakuisuutta. Monet arkiset aistikokemukset, kuten äänet, hajut tai kosketus, voivat tuntua lapsesta epämiellyttäviltä ja kuormittavilta. Lapsella voi olla myös tarve hakea voimakkaita aistikokemuksia. Tämä vaikeuttaa esimerkiksi päivittäisistä toiminnoista suoriutumista, vireystilan säätelyä ja oppimista.

Näin huomioit

Lapsen lähellä toimivien aikuisten on hyvä oppia tunnistamaan, mikä lapselle on vaikeaa tai pelottavaa. Näitä tilanteita on hyvä ennakoita ja harjoitella yhdessä lapsen kanssa. Lapsi tarvitsee ymmärrystä, kannustusta ja sellaista tukea, mikä auttaa häntä selviämään tilanteesta.

Toiminnanohjaus ja tarkkaavaisuus

Kouluiässä saattaa ilmetä kielihäiriön vuoksi keskittymisvaikeutta ja puutteita oman toiminnan ohjauksessa. Siirtyminen paikasta toiseen, kuten kouluun lähtö tai välitunnille siirtyminen, voi tuottaa vaikeuksia. Oppitunnilla lapsi saattaa reagoida herkästi häiritseviin ärsykkeisiin, jolloin keskittyminen herpaantuu ja paikoillaan pysyminen oppitunnin ajan on vaikeaa.

Näin huomioit

Kuvitettu päiväohjelma auttaa ennakoimaan päivän tapahtumia. Lyhyet ja kuvitetut toimintaohjeet sekä tehtävien pilkkominen osiin auttavat lasta päivän toiminnoissa. Valmiiden vaihtoehtojen tarjoaminen ja rajaaminen voivat helpottaa lapsen päätöksentekoa. Keskittymisen ylläpitämistä voivat auttaa erilaiset apuvälineet, kuten hypistelylelut tai tuolin sijaan esimerkiksi jumppapallolla istuminen. Ajan hahmottamista voidaan helpottaa visuaalisella tuella, kuten perinteisellä munakellolla tai vastaavalla sovelluksella.

Vahvuudet

On tärkeää nähdä lapsi ensisijaisesti hyvänä ja osaavana korostaen hänen yksilöllisiä vahvuuksiaan. Lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet ovat voimavaroja, jotka auttavat ponnistelemaan myös niiden asioiden äärellä, jotka tuottavat vaikeuksia. Kielihäiriöisten lasten erityisiä vahvuuksia voivat olla esimerkiksi motorisia, visuaalisia, musiikillisia tai teknisiä taitoja vaativat oppiaineet ja harrastukset.

Lisätietoa kehityksellisestä kielihäiriöstä

- **Aivoliiton verkkosivut:** aivoliitto.fi/kehityksellinenkielihairio ja aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus
- **Kehityksellinen kielihäiriö, Käypä hoito -suositus:** kaypahoito.fi
- **Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluiässä.** Timo Ahonen, Tiina Siiskonen, Tuija Aro (toim.). PS-kustannus 2008.
- **Verraton-lehti** on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä kattava lukupaketti kehityksellisestä kielihäiriöstä ja adhd:stä. Lehteä julkaisevat Aivoliitto ja ADHD-liitto, verraton-lehti.fi.
- **Vinkkejä koulunkäyntiin:** Erilaisten oppijoiden liitto ry, eoliitto.fi

Aivoliitto tukee

- Kommunikaatiokeskuksen palvelut
- Arjen vinkit vanhemmille, ohjaus ja neuvonta
- Vertaistukiryhmät, myös sosiaalisessa mediassa
- Kehityksellinen kielihäiriö -kurssit lapsiperheille ja nuorille
- Verraton – Adhd:n ja kehityksellisen kielihäiriön erikoislehti

Valtakunnallinen yhdistys Suomen Kielipolku SLI (www.kielipolku.info) ja paikalliset yhdistykset tarjoavat vertaisryhmiä eri puolilla Suomea.

Lue lisää Aivoliiton palveluista, toiminnasta ja vertaistuesta:

aivoliitto.fi
kommunikaatiokeskus.fi
nuortentalo.fi
verraton-lehti.fi

Puhetta
Kommunikaatiokeskus

@puhetta_aivoliitto
@kommunikaatiokeskus

Aivoliitto

